

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. [jméno] [příjmení] a soudců
JUDr. Oto Kubeše a Mgr. Kateřiny Boudníkové ve věci

žalobkyně: [osobní údaje žalobkyně] zastoupená advokátem [údaje o zástupci]

proti

žalovanému: [osobní údaje žalovaného]

o vydání bezdůvodného obohacení

o odvolání žalobkyně proti rozsudku pro zmeškání Okresního soudu v Berouně ze dne 20. 4.
2023, č. j. 18 C 418/2022-55,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku II. mění tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 33 177 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám právního zástupce žalobkyně.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení 4 513 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám právního zástupce žalobkyně.

Odůvodnění:

1. Shora uvedeným rozsudkem pro zmeškání bylo soudem prvního stupně rozhodnuto o povinnosti žalovaného do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatit žalobkyni 143 710 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně od [datum] do zaplacení (výrok I.). Soud prvního stupně dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů řízení (výrok II.) s odůvodněním, že ve věci úspěšná žalobkyně nevyzvala před podáním žaloby žalovaného k dobrovolnému splnění povinností, proto ve smyslu ustanovení § 142a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) nemá právo na náhradu nákladů řízení.

2. Proti výroku II. rozsudku podala včasné odvolání žalobkyně. Neztotožňuje se s právním názorem soudu prvního stupně, že na dopis ze dne [datum] nelze nahlížet jako na předžalobní výzvu, neboť se mělo jednat o výzvu ke zpřístupnění nemovitosti za účelem její prohlídky. Žalobkyně poukázala na to, že ve svém dopise žádajícím o zpřístupnění nemovitosti k prohlídce uvedla, že v případě neumožnění vstupu do nemovitosti a jejího následného užívání ze strany žalovaného vzniká tomuto bezdůvodné obohacení ve výši obvyklého nájemného, jehož vydání je žalobkyně oprávněna požadovat soudní cestou. Žalobkyně na rozdíl od soudu prvního stupně zastává názor, že na dopis ze dne [datum] lze nahlížet jako na předžalobní výzvu ve smyslu ustanovení § 142a o. s. ř., neboť vyzývala žalovaného ke splnění závazku z tvrzeného titulu. Poukazuje na to, že žalovaný se i přes dodání dopisu k tomuto nijak nevyjádřil, nereagoval na něj, neumožnil vstup žalobkyně do nemovitosti ani nevydal bezdůvodné obohacení. Kromě nedostatku součinnosti poukázala žalobkyně také na to, že se žalovaný bez řádné a včasné omluvy nedostavil k prvnímu jednání ve věci. Žalobkyně dovozuje, že žalovaný nárok žalobkyně uznal, neboť se na žalobkyni obrátil s žádostí o splátkový kalendář, o němž byla žalobkyně ochotna jednat. Žalovaný však, přestože věděl, a jaký nárok žalobkyně se jedná, v časovém období od doručení dopisu ze dne [datum] až do podání žaloby neučinil ničeho. Žalobkyně cituje judikaturu Ústavního soudu k ustanovení § 142a o. s. ř. poukazující na povinnost obecných soudů vyvarovat se mechanické aplikace tohoto ustanovení bez zohlednění konkrétních skutkových okolností. Z judikatury Ústavního soudu dále vyplývá, že jsou obecné soudy povinny

zvažít, zda si je žalovaný vědom výše a titulu svého závazku a zda mu v případě existence více závazků vůči žalobci mohly vzniknout pochybnosti o tom, který závazek má k uvedené výzvě splnit. Nezhleděni skutečného významu § 142a o. s. t., jímž je zamezení neúčinnému a neúčinnému navýšování nákladů soudního řízení, má za následek porušení práva žalobkyne na spravedlivý proces. Žalobkyne dále poukazuje na judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že pro rozhodování o náhradě nákladů řízení je určující stav v době vydání rozhodnutí soudu, a proto není absence výzvy podle § 142a o. s. t. zásadně důvodem pro nepřiznání náhrady nákladů řízení v případech, v nichž žalovaný ani po doručení žaloby dluh nezaplátí, popřípadě jinak nepřivodí jeho zanik. Nemá-li totiž dlužník ochoten plnit ve lhůtě odpovídající ustanovení § 142a o. s. t., není sebemenšího důvodu, aby byl větitel za absenci předžalobní výzvy sankcionován. Žalobkyne proto navrhl, aby odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. tak, že uloží žalovanému uhradit žalobkyni plnou náhradu nákladů řízení.

3. Žalovaný se k odvolání nevyjádřil.

4. Krajský soud v Praze jako soud odvolací po zjištění, že odvolání bylo podáno včas, k němu oprávněnou osobou a proti takovému rozhodnutí soudu prvního stupně, proti kterému je odvolání přípustné, přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku a řízení, které jeho vydání předcházelo, ve smyslu ustanovení § 212 a § 212a o. s. t. a dospěl k závěru, že odvolání je opodstatněné.

5. Z obsahu spisu bylo odvolacím soudem zjištěno, že žalobkyne se žalobou podanou dne [datum] domáhala po žalovaném uhrady bezdůvodného obohacení ve výši 143 710 Kč vyplývajícího z titulu spoluvlastnictví nemovitosti pod adresou [obec a číslo], a to konkrétně pozemku parc. č. st. [anonymizováno], jehož součástí je rodinný dům [adresa], a zahrady parc. [číslo] vše zapsané na [list vlastnictví] pro [katastrální území] (dále jen „předmětné nemovitosti“). Každý z účastníků vlastní 1/2 předmětných nemovitostí, tyto však po celou rozhodnou dobu užíval jako celek výlučně žalovaný. V dopise ze dne [datum] žalobkyne žalovanému oznámila svůj zájem užívat svůj spoluvlastnický podíl na předmětných nemovitostech, přičemž žádala zpřístupnění nemovitosti za účelem její prohlídky a zajištění přístupu do ní. Žalobkyne žalovaného v dopise upozornila, že pro případ, že jí nebude umožněn vstup do nemovitosti, vzniká žalovanému užíváním nemovitosti jako celku, resp. užíváním spoluvlastnického podílu žalobkyne bezdůvodné obohacení ve výši obvyklého nájemného, jehož vydání je žalobkyne oprávněna uplatňovat soudní cestou. Žalovaný se k žalobě nevyjádřil, jedná ze soudního spisu zřejmá jeho procesní aktivita spočívala v žádosti o odrocení jednání naitizeného na den [datum] z důvodu souvisejících se zdražotním stavem jeho manželky. Ve svém podání žalovaný mj. uvedl, že požádal žalobkyni o splátkový kalendář na žalovanou částku. Soud prvního stupně odročil jednání na den [datum], avšak žalovaný navzdory výzvě soudu prvního stupně nedoložil doklady osvědčující důvody pro odrocení jednání. Dne [datum] žalovaný požádal o odrocení jednání naitizeného na následující den [datum], opět aniž by v žádosti tvrze důvody řádně doložil. Žalovaný opět uvedl, že žalobkyni požádal o splátkový kalendář na požadovanou částku, žalobkyne však na jeho žádost nereagovala. Soud prvního stupně shledal žádost o odrocení jednání jako opožděnou a jednal v souladu s ustanovením § 101 odst. 3 o. s. t. v nepřítomnosti žalovaného, když žalobkyne navrhla vydání rozsudku pro zmeškání, čemuž soud prvního stupně rozsudkem ze dne 20. 4. 2023, č. j. 18 C 418/2022-55, vyhověl. Při jednání dne [datum] prvního zastupce žalobkyne uvedl, že v době, kdy se mělo konat původně první jednání ve věci, se žalovaný skutečně obrátil na žalobkyni e-mailem s žádostí o dohodu na splátkách žalobkyni uplatňovaného nároku. První zastupce žalobkyne s žalovaným v této věci opakovaně jednal, avšak žalovaný následně nebyl schopen sdělit, jak vysokou částku by byl reálně schopen hradit, k dohodě nedošlo a žalovaný se odmítl.

6. Podle § 142a odst. 1 o. s. t. žalobce, který měl úspěch v řízení o splnění povinnosti, má právo na náhradu nákladů řízení proti žalovanému, jen jestliže žalovanému ve lhůtě nejmeně 7 dnů před

podáním návrhu na zahájení řízení zaslal na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu výzvu k plnění.

7. Odvolací soud po posouzení dopisu ze dne [datum] dospěl k závěru, že na tento ani ve světle judikatury, na kterou žalobkyně odkazuje, nelze pohlížet jako na předžalobní výzvu ve smyslu ustanovení § 142a o. s. ř.

8. Předžalobní výzva by měla mimo jiné obsahovat uvedení nejméně sedmidenní lhůty pro splnění náležitě konkretizované povinnosti s upozorněním, že nebude-li povinnost ve lhůtě splněna, bude podána žaloba o splnění ve výzvě popsané povinnosti. Na uvedeném však nelze trvat zcela kategoricky, je třeba zohlednit konkrétní skutkové okolnosti. Přestože si byl žalovaný zjevně vědom, z jakého konkrétního právního vztahu má nárok žalobkyně vyplývat, v dané věci je třeba přihlídnout k tomu, že žalobkyně vyčíslila konkrétní nárok až v podané žalobě. Nelze po žalovaném požadovat, aby dokázal přesně určit výši obvyklého nájemného. Jiná by byla situace, pokud by se nejednalo o právní poměr vyplývající z práva na vydání bezdůvodného obohacení, ale mezi účastníky by byla uzavřena nájemní smlouva, v níž by byla výše nájemného stanovena pevnou a konkrétní částkou. V případě žaloby o zaplacení takto stanoveného dlužného nájemného by již bylo přepjatě formální bezpodmínečně trvat na uvedení konkrétní částky v předžalobní výzvě, když nájemci by za běžných okolností měla být výše dlužného nájemného z jemu dostupných informací bezpečně známa. Naopak v případě žaloby o bezdůvodné obohacení může být výše tzv. obvyklého nájemného předmětem komplexnějšího dokazování, zejména v případě sporu mezi účastníky o její výši. V posuzované věci sice, jak ve svém odvolání zdůrazňuje žalobkyně, žalovaný nespороval žalobkyní vyčíslenou výši jejího nároku, ale k jeho jednání, kterým výši nároku žalobkyně v podstatě uznal, mělo dojít až v období původně nařízeného prvního jednání ve věci (tedy v období kolem dne [datum]). Lze tedy uzavřít, že žalovaný nabyt znalosti o konkrétní výši žalobkyní uplatňovaného nároku až ze samotné žaloby, přičemž vzhledem ke konkrétním okolnostem případu, kdy se mělo jednat o tzv. obvyklé nájemné, nebyla žalovanému předtím konkrétní výše žalovaného nároku známa.

9. Odvolací soud tak ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k tomu, že na dopis ze dne [datum] nelze nahlížet jako na řádnou předžalobní výzvu, na rozdíl od soudu prvního stupně však shledal, že přesto nebyly dány předpoklady pro aplikaci ustanovení § 142a odst. 1 o. s. ř.

10. Je třeba přisvědčit argumentaci žalobkyně, která poukázala na to, že pro rozhodování o náhradě nákladů řízení je určující stav v době vydání rozhodnutí soudu, a proto není absence výzvy podle § 142a o. s. ř. zásadně důvodem pro nepřiznání náhrady nákladů řízení v případech, v nichž žalovaný ani po doručení žaloby dluh nezaplatí, popřípadě jinak nepřivodí jeho zánik. Není-li totiž dlužník ochoten plnit ve lhůtě odpovídající ustanovení § 142a o. s. ř., není sebemenšího důvodu, aby byl věřitel za absenci předžalobní výzvy sankcionován (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1336/2016).

11. Komentářová literatura k ustanovení § 142a o. s. ř. uvádí, že judikatura v první řadě nelpí na doslovném výkladu zákona, ale šetří jeho smysl, tedy chápe § 142a o. s. ř. jako praktické ustanovení, které může přivodit zaplacení pohledávky bez nákladného soudního řízení. Netrvá však na formalistickém nepřiznávání nákladů tam, kde je zřejmé, že účelu výzvy by nebylo dosaženo. ([příjmení], Martin. § 142a (Předžalobní výzva). In: SVOBODA, [jméno], [příjmení], [jméno], LEVY, [jméno], [příjmení], [jméno] a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 698, marg. [číslo]) Nejvyšší soud shledal, že absence výzvy nebude podle ustanovení § 142a o. s. ř. zásadně důvodem pro nepřiznání náhrady nákladů řízení v případech, kdy žalovaný (dlužník) ani po doručení žaloby dluh nezaplatí, popřípadě jinak nepřivodí jeho zánik (viz například započtením). Není-li totiž dlužník ochoten (nebo schopen) existující dluh ve lhůtě odpovídající ustanovení § 142a o. s. ř. zaplatit nebo jinak zajistit, aby věřitel dosáhl účelu, pro který podal žalobu, není dán sebemenší důvod sankcionovat pochybení věřitele, jde-li o absenci předžalobní výzvy k plnění (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2015, sp. zn.

29 Cdo 4388/2013). Jinak řečeno, odvolací soud shrnuje, že základním předpokladem pro aplikaci ustanovení § 142a odst. 1 o. s. ř. je, že by předžalobní výzva skutečně splnila svůj účel. Naopak pokud by předžalobní výzva k mimosoudnímu vyřešení sporu nevedla, není naplněn základní předpoklad pro aplikaci ustanovení § 142a odst. 1 o. s. ř. a okolnosti případu neodůvodňují aplikaci jiného zvláštního ustanovení (např. moderátčního ustanovení § 150 o. s. ř.), je třeba vycházet ze základního pravidla a o nakládě rozhodnout podle mýho úspěchu ve sporu (§ 142 o. s. ř.).

12. V posuzovaném případě je zjevné, že i pokud by dopis ze dne [datum] splňoval náležitosti předžalobní výzvy, nebylo by na jeho základě možno očekávat odpovídající iniciativu na straně žalovaného k mimosoudnímu vyřešení sporu. Žalovaný měl i po podání žaloby časový prostor k řešení nastalé situace, kdy i v rámci nariadeného jednání byla na straně žalobkyně vůle případně uzavřít i smlou se stanovením splátek. Žalovaný, ačkoli mu v ústí na jednání podle jeho tvrzení bránily vážné důvody, tyto náležitě nedoložil, navíc z jednání konaného dne [datum] se omluvil pouhý jeden den před jeho konáním v pozdních odpoledních hodinách. Ize souhlasit se soudem prvního stupně, že s ohledem na charakter jím uvedeného důvodu, a to doprovodu manželky na vyšetření magnetické rezonance, lze jen stěží uvěřit, že nemohl zdejší soud o tomto důvodu informovat již mnohem dříve než pouhý den před konáním nariadeného jednání (rov. bod 3 napadeného rozsudku). Přestože procesní soud tyto skutečnosti zvažoval především vzhledem k aplikaci pravidla zakotveného v ustanovení § 101 odst. 3 o. s. ř. o možnosti jednat v nepřítomnosti účastníka, lze tyto okolnosti zohlednit rovněž při posouzení pravděpodobné ochoty a schopnosti žalovaného domluvit se na mimosoudním vyřešení sporu o vydání bezdůvodného obhacení. Procesní historie posuzované věci tudíž svědčí spíše o tom, že i pokud by dopis ze dne [datum] splnil předpoklady pro to, aby na něj mohlo být nahlíženo jako na účelem plnění žalovaného nároku. V posuzovaném případě pak právě z tohoto důvodu nebyl naplněn předpoklad, aby v souladu s ustanovením § 142a odst. 1 o. s. ř. bylo žalobkyni upřeno její právo na náhradu nákladů řízení.

13. Podle § 151 odst. 1 věta první o. s. ř. o povinnosti k náhradě nákladů řízení rozhodne soud bez návrhu v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí.

14. Podle § 142 odst. 1 o. s. ř. účastník, který měl ve věci plný úspěch, přizná soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastník, který ve věci úspěch neměl.

15. Podle § 150 o. s. ř. jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nebo odmítne-li se účastník bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem nariadeného soudem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.

16. V projednávané věci je nepochybné, že žalobkyně z procesního hlediska měla plný úspěch. Žalobou požadovaný nárok byl žalobkyni v plném rozsahu přiznan výrokem I. napadeného rozsudku pro zmeškání.

17. Dle ustanovení § 8 odst. 2 advokátního tarifu, je-li předmětem právní služby opěťující se plnění, stanoví se taritní hodnota součtem hodnot těchto plnění; jde-li však o plnění na dobu delší než pět let nebo na dobu neurčitou, stanoví se jen pětinašobkem hodnoty ročního plnění.

18. V daném případě byla předmětem řízení částka za opěťující se plnění, a to náhrady za jednolitě měsíce užívání předmětných nemovitostí nad rámec spolutlasnického podílu žalovaného za období od [datum] do prosince 2022. Tato částka činí 143 710 Kč. Vzhledem k tomu, že jde o období kratší než pět let, je za taritní hodnotu třeba považovat celou částku 143 710 Kč.

19. Žalobkyni tak na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně náleží odměna za 3 úkony právní služby po 6 860 Kč (připrava a převzetí zastoupení, žaloba, účast na jednání

nepřesahující 2 hodiny dne [datum]) podle § 11 odst. 1, § 7 bodu 5. advokátního tarifu, celkem 20 580 Kč. Do náhrady nákladů řízení žalobkyně patří také paušální částka náhrad zástupce žalobkyně ve výši 900 Kč podle §13 odst. 1, 4 advokátního tarifu a náhrada za daň z přidané hodnoty ve výši 4 511 Kč podle §137 odst. 3 o. s. ř. Do nákladů řízení je dále třeba zahrnout i hotový výdaj žalobkyně v podobě soudního poplatku za žalobu vyměřený ve výši 7 186 Kč. Žalobkyni tedy náleží na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně celkem 33 177 Kč.

20. Povinnost nahradit náklady řízení se může v konkrétním případě jevit jako nepřiměřená tvrdom. Ustanovení § 150 o. s. ř. proto soudu umožňuje, aby ve výjimečných případech z důvodů hodných zvláštního zřetele účastníkům, vedlejším účastníkům nebo státu, kteří by jinak měli právo na náhradu nákladů, tuto náhradu zcela nebo zčásti nepřiznal. Při zkoumání, zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, soud přihlíží v první řadě k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům všech účastníků řízení; je třeba přitom vzít na zřetel nejen poměry toho, kdo by měl hradit náklady řízení, ale je nutno také uvážit, jak by se takové rozhodnutí dotklo zejména majetkových poměrů oprávněného účastníka. Významné z hlediska aplikace § 150 o. s. ř. jsou rovněž okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, postoj účastníků v průběhu řízení a další (blíže viz komentář [příjmení], [příjmení] a kol., Občanský soudní řád I, II, 1. vydání, 2009, s. [číslo] – [číslo]).

21. Odvolací soud neshledal důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 150 o. s. ř. pro odepření náhrady nákladů řízení žalobkyni. Nebylo zjištěno, že by zde byly takové okolnosti věci, které by tento výjimečný postup odůvodňovaly.

22. Z výše uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. o náhradě nákladů řízení podle § 220 odst. 1 o. s. ř. změnil tak, že žalovanému uložil, aby žalobkyni zaplatil na náhradě nákladů řízení 33 177 Kč k rukám advokáta, který žalobkyni v tomto řízení zastupoval (§149 odst. 1 o. s. ř.), do tří dnů od právní moci tohoto usnesení (§ 160 odst. 1 o. s. ř.).

23. O náhradě nákladů odvolacího řízení rozhodl odvolací soud podle § 224 odst. 1 o. s. ř., § 151 odst. 1 o. s. ř. a § 142 odst. 1 o. s. ř. tak, že v odvolacím řízení úspěšně žalobkyni přiznal právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení spočívajících v nákladech za právní zastoupení. Tyto sestávají z odměny za jeden úkon právní služby (odvolání žalobkyně) ve výši 3 430 Kč (§ 11 odst. 2 písm. c) a § 7 bodu 5. advokátního tarifu), náhrady hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 1, 4 advokátního tarifu) a náhrady za daň z přidané hodnoty ve výši 783 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.), celkem 4 513 Kč.

24. Žalobkyni přiznanou náhradu odvolacího řízení v částce 8 664 Kč uložil odvolací soud zaplatit žalovanému v obecné pariční lhůtě tří dnů (§ 160 odst. 1 o. s. ř.) k rukám advokáta žalobkyně (§ 149 odst. 1 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Nebude-li povinnost tímto usnesením stanovená splněna dobrovolně a v určené lhůtě, lze se jejího plnění domoci návrhem na výkon rozhodnutí či exekucním návrhem.

Praha dne 29. června 2023

Mgr. Kateřina Stará, v.r.

předsedkyně senátu

